

Математична галузь

Трансформація оцінювання: цілі, критерії, культура

Індивідуальна освітня траєкторія поступу учня через призму формувального та підсумкового оцінювання

Оцінювання заради розвитку учнів та учениць

Сучасний світ має потребу у творчих, компетентних активних особистостях, здатних нестандартно мислити, самостійно вирішувати проблеми, готових навчатися впродовж усього життя.

Відповідно до ст.17 Закону України «Про повну загальну середню освіту» «кожен учень має право на справедливе, неупереджене, об'єктивне, недискримінаційне та добросесне оцінювання результатів його навчання незалежно від виду та форми здобуття ним освіти».

Реалізація цієї проблеми полягає у зміні підходів до оцінювання навчальних досягнень. Оцінювання повинно сприяти індивідуальному розвитку здобувачів освіти, давати можливість дитині ставити конкретні цілі навчання, планувати свою діяльність, виявляти свої успіхи та невдачі, вчити самостійно знаходити й виправляти власні помилки, мотивувати до навчання та нівелювати негативні його моменти. Воно має бути зорієнтованим на сформовані ключові компетентності та наскрізні вміння згідно з вимогами Державного стандарту. Основними видами оцінювання є поточне та підсумкове (тематичне, семестрове, річне) оцінювання.

За висновками міжнародних науковців та експертів **формувальне оцінювання** є однією з найефективніших досліджених стратегій підвищення рівня навчальних досягнень учнів.

Цісар Наталя Вікторівна,
тренер НУШ, учитель математики
Дальницького ліцею
Дальницької сільської ради,

Папач Ольга Іванівна,
тренер НУШ, старший викладач
кафедри методики викладання і
змісту освіти КЗВО «Одеська
академія неперервної освіти Одеської
обласної ради», к.п.н.

Зміна філософії оцінювання дозволяє зберегти, розкрити і розвинути автентичність особистості кожної дитини.

Чижик Каріна Олегівна
вчитель математики
пілотного закладу
Таїровський ЗЗСО

Сам я вільний і ніколи
Не зламав чужої волі

Леся Українка

Майкл Скрайвен ввів термін **формувальне** оцінювання в 1963 році, а запропонував розрізняти формувальне та підсумкове оцінювання в 1967 році.

Трансформація оцінювання: цілі, критерії, культура

Формувальне оцінювання - це інтерактивний критерій поступу дитини в освітній діяльності, завдяки якому можна відстежувати рівень опанування учнями змісту навчального матеріалу та вибудовувати індивідуальну освітню траєкторію розвитку кожної особистості.

Результат формувального оцінювання для учнів – усвідомлення ними відповідей на три важливі запитання:

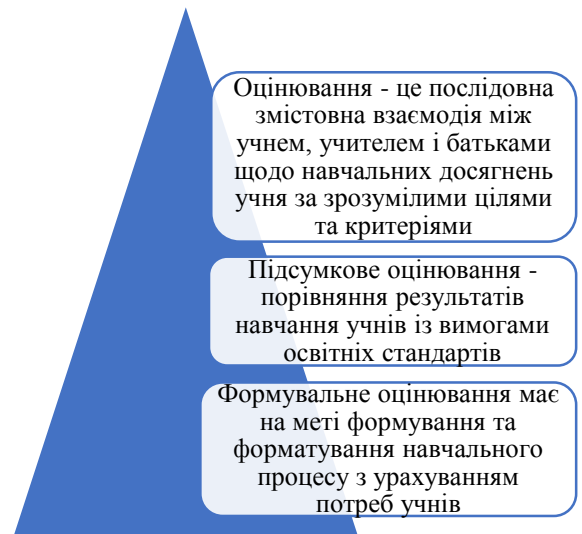
- якою є моя ціль у вивченні цього предмета/курсу на цьому етапі навчання?
- які саме знання й уміння я маю опанувати і для чого, як саме вони будуть оцінюватися в підсумку?
- де я знаходжусь на шляху досягнення цієї цілі – що саме мені вдасться добре, а над чим потрібно попрацювати?
- яким для мене є наступне завдання на цьому шляху?

Саме таким вимогам відповідають формувальне та підсумкове оцінювання. Учні та учениці змагаються самі з собою, навчаються швидко знаходити свої слабкі та сильні сторони й досягають найкращих результатів навченості.

У зв'язку з тим, що у сучасній школі змінюється загальна мета оцінювання: воно перестає бути лише інструментом оцінювання успішності, а стає засобом навчання, в тому числі і для самого вчителя.

Формувальне оцінювання дає змогу досягти важливих цілей:

- вибудувати індивідуальну траєкторію розвитку здобувачів освіти;
- оцінити або визначити досягнення дітей на кожному з етапів освітнього процесу;
- вчасно виявляти проблеми й запобігати їхньому нашаруванню;
- мотивувати учнів та учениць до прагнення здобути максимально можливі результати;
- виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, переконання у своїх можливостях і здібностях.

Сучасні тренди в оцінюванні:

- Учителі не порівнюють учня з іншими.
- Батьки отримують опис умінь дитини; творчих здібностей, активності.
- Педагоги в табелях успішності відзначають мотивацію учнів, здобуті навички, поведінку.
- Учителі дають характеристику дитини через її організованість, здатність до самостійної та командної роботи, ініціативність, старанність, здатність до самоосвіти.

Види оцінювання навчальних досягнень учнів та учениць у базовій школі за НУШ

Математична галузь

Поточне оцінювання - це процес встановлення рівня досягнень учня\учениці в оволодінні змістом предмета, уміннями та навичками відповідно до вимог навчальних програм.

Поточно-формувальне оцінювання здійснюється у формі самооцінювання та взаємооцінювання з використанням шкал, спостережень учителя, карток, портфоліо за результатами навчальної діяльності.

Поточне та підсумкове оцінювання здійснюється із застосуванням основних форм та способів:

- усної (індивідуальне, групове та фронтальне оцінювання);
- письмової, зокрема графічної (діагностичні, самостійні та контрольні роботи, тестування, організація роботи з текстами, діаграмами, таблицями;
- графіками, схемами, контурними картами тощо);
- цифрової (тестування в електронному форматі);
- практичної (виконання різних видів експериментальних досліджень та навчальних проєктів, виготовлення виробів, роботи з біологічними об'єктами, хімічними речовинами тощо).

Тематичне оцінювання - здійснюється на основі поточного з урахуванням проведених діагностичних (контрольних) робіт. Результати перевірки зошитів не враховуються.

☐ Формувальне оцінювання	☐ Підсумкове оцінювання
--	---

- перевіряє, як триває навчання
- діагностує, де необхідне покращення
- здійснюється під час навчального процесу, допомагає учням вчитися один у одного

- перевіряє, що було вивчено
- вимірює досягнення певного рівня, судить про якість
- відбувається в кінці навчального процесу, змушує учня конкурувати між собою

ОЦІНЮВАННЯ		
Мета?	Традиційне Оцінити рівень навчальних досягнень учнів	Формувальне Оптимізація навчального процесу для розвитку особистості учня
Хто оцінює?	Учитель	Самооцінка, взаємооцінка, учитель
Що оцінюється?	Знання	Уміння, навички, компетентність
Оцінюється	Результат навчання	Процес навчання
Порівнюється	Різні учні	Попередні та підсумкові досягнення учня
Пріоритет	Оцінки	Процес учіння
Тип взаємодії в класі	Конкуренція	Співпраця, співтворчість
Мотивація	Знижується	Підвищується
Критерії	Нечіткі	Чіткі та прозорі

Подібне та відмінне

Формативне оцінювання	Обидва	Підсумкове оцінювання
оцінює процес	-	оцінює результат
завжди є позитивним	вимагають критеріїв	вносять оцінючне судження
Індивідуалізоване	Застосовують засоби вимірювання	Застосовують відповідно до стандартів
є ціннісним	є доказовим	показує недоліки
Дає зворотній зв'язок	-	-

Експерт з оцінювання Пол Блек навів влучну аналогію: коли кухар готує суп і куштує його, - це формувальне оцінювання. Коли страву пробує клієнт – це підсумкове оцінювання.

Трансформація оцінювання: цілі, критерії, культура

Підсумкове оцінювання - оцінювання рівня компетентності. Метою підсумкового оцінювання є співвіднесення результату учня з обов'язковими результатами, визначеними Державним стандартом. Здійснюється таке оцінювання під час контрольних навчальних занять. Використовують його на заключних етапах вивчення теми. Оцінювання здійснює вчитель, учні не беруть участі в розробці критеріїв для підсумкового оцінювання. Після виставлення оцінок у журнал обов'язково здійснюється зворотний зв'язок (робота над помилками, скарга, апеляція). Роботу учням на доопрацювання не дають.

Оцінки за підсумкові роботи виставляються в журнал. Кількість контрольних робіт визначається рекомендаціями МОН України. Усі види робіт здобувачі освіти виконують індивідуально, дотримуючись принципів академічної доброчесності.

Критерії, за якими оцінюються контрольні роботи, учні та батьки повинні знати на початок навчального року. Інструменти оцінювання визначені типовою програмою, затвердженою наказом МОН України.

Семестрове оцінювання - здійснюється за результатами контролю груп загальних результатів, відображених у Свідоцтві досягнень. Проводиться з метою перевірки засвоєння учнями та ученицями навчального матеріалу в обсязі навчальних тем, розділів і підтвердження поточних оцінок, отриманих раніше.

Річне оцінювання - здійснюється на підставі загальної оцінки результатів навчання за I та II семестри.

Річне оцінювання здійснюється за системою оцінювання, визначеною законодавством, а результати відображаються у свідоцтві досягнень, що видається учневі щороку.

Свідоцтво досягнень

Розділ: математика

Вчитель, враховуючи результати навчання учнів упродовж навчального року, перед підсумковою оцінкою у відповідних графах результатів навчання зазначає літери «В», «Д», «С», «П», що відповідають рівню досягнень згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень.

Характеристика результатів навчання	В	Д	С	П
Опрацьовує проблемні ситуації та створює математичні моделі.				
Розв'язує математичні задачі.				
Критично оцінює результати розв'язання проблемних ситуацій.				
Загальна оцінка результатів навчання.				

Коментар класному керівнику від тренера НУШ

Протягом I семестру в 5 класі спілкуйтесь з батьками постійно, а в кінці семестру проведіть зустріч з кожним з них та організуйте їх індивідуальні зустрічі з вчителями. Батьки визначають зручний для них час, оскільки учителі будуть говорити з ними виключно про їхню дитину. Підготуйте до зустрічі портфоліо кожної дитини, свідоцтво досягнень за семестр. Сприяйте тому, щоб батьки змогли обговорити з учителями все, що стосується навчання їхніх дітей.

Смаль Катерина Олександрівна
вчитель математики Чорноморської
гімназії №1 Чорноморської міської
ради Одеського району

Математична галузь

Інструменти та культура формувального оцінювання

Алгоритм впровадження процесу оцінювання на уроках математики базової середньої освіти має базуватися меті математичної освітньої галузі, враховувати її компетентнісний потенціал, базові знання ([додаток 7](#)) та відповідати вимогам до обов'язкових результатів навчання учнів ([додаток 8](#)) за Державним стандартом базової середньої освіти.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів у математичній освітній галузі представлені чотирма групами споріднених результатів навчання:

1. Дослідження ситуацій і виокремлення проблем, які можна розв'язати із застосуванням математичних методів.
2. Моделювання процесів і ситуацій, розроблення стратегій, планів дій для розв'язання проблемних ситуацій.
3. Критичне оцінювання процесу та результату розв'язання проблемних ситуацій.
4. Розвиток математичного мислення для пізнання і перетворення дійсності, володіння математичною мовою.

Відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти досягнення результатів адаптаційного циклу передбачено на кінець 6 класу, однак хід освітнього процесу значною мірою залежить від вибраної вчителем модельної навчальної програми. Тому слід орієнтуватися на очікувані результати навчання, визначені в обраній програмі.

«Якщо спосіб оцінювання наших учнів не зміниться, культура навчання не зміниться також»

Маріка Толвола,
авторка посібників з оцінювання

Модель підготовки для формального оцінювання (Ю. Гайдученко)

Мета	Який очікуваний результат навчання? Що я хочу знати про навчання моїх учнів?
Формат	Як я буду оцінювати учнів - письмово, усно, візуально, кінеститично?
Час	Коли я буду оцінювати - в процесі пояснення матеріалу чи після?
Підготовка	Що мені знадобиться для формального оцінювання учнів?
Оцінювач	Хто проводитиме оцінювання? Це буде взаємооцінювання чи оцінюватиме вчитель?
Результат	Хто буде оцінений - окремі учні, група чи весь клас?

7 ознак, що у вашому класі реалізується «оцінювання для навчання»

1. У класі більше цінуються ідеї, висловлені учнями, а не готові відповіді.
2. Учні знають очікувані результати навчання та критерії успіху.
3. Учні готові ризикувати, їх не лякають і не зупиняють помилки.
4. Учні вміють критикувати екологічно, надавати й отримувати відгуки.
5. Учні відповідають за своє навчання.
6. Учитель – не єдине джерело знань. Учні вміють користуватися принципом «Запитай у трьох, перш ніж запитати у мене». Таким чином підвищуються комунікативні навички дітей.
7. Учитель є фасилітатором у класі: він розуміє, як допомогти дітям працювати в групі, досягати результатів.

Трансформація оцінювання: цілі, критерії, культура

Алгоритм впровадження формульованого оцінювання

Крок 1. Формування об'єктивних і зрозумілих для учнів та учениць навчальних цілей

Оскільки під час навчання оцінюється діяльність учнів, яка дозволяє досягти навчальних цілей, вчитель повинен ставити чіткі й зрозумілі цілі. Учні мають розуміти, чого слід досягти у вивченні кожної теми, а вчитель повинен спільно з учнями постійно оцінювати, чи вдалось заплановане.

Цікавою є методика постановки цілей за смарт, яка передбачає складання списку цілей і роботу над ними. Необхідно постійно звертатися з планом і контролювати хід його реалізації. Цілі можна ставити як на тривалий термін (2-3 місяці), так і на один урок. Якщо ж просувань за цілями немає, то вони занадто важкі і слід зменшити їх складність.

Цією методикою можна скористатися, вивчаючи задачі на рух, учні та учениці ставлять цілі на два тижні:

- навчитися схематично зображувати умову задачі;
- застосовувати формулу знаходження відстані в різних умовах;
- складати план розв'язання задачі на рух;
- виконувати послідовність дій;
- самостійно складати зворотні задачі на рух.

Цілі можна записати в чек-лист і звертатися до нього після кожного уроку. Завдання методики смарт – збільшити ймовірність досягнення бажаного результату, розвивати вміння ставити цілі та задачі. Для опанування методикою потрібно постійно до неї звертатися і регулярно тренувати учнів.

Постановка цілей за допомогою SMART

Specific/Конкретна
Опишіть кінцевий результат, чого саме ви хочете

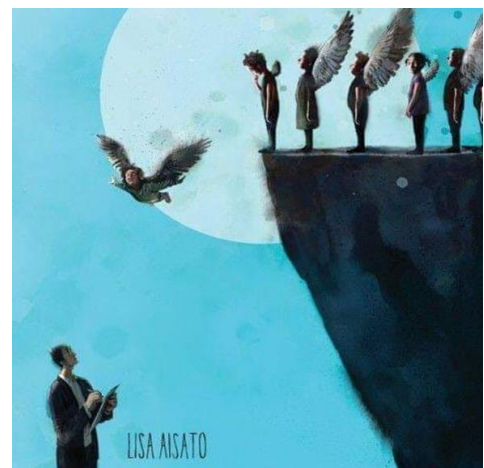
Measurable/Вимірنا
Задайте для цілі критерії, за якими можна буде оцінити результат

Achievable /Досяжна
Будьте реалістом і ставте ті завдання, які дійсно зможете виконати

Relevant/Актуальна
Постійно запитуйте себе: "Чому я цього хочу?"

Time-bound/Обмежена часом

Визначте точну дату, коли ваші цілі будуть виконаними

Математична галузь

Крок 2. Ознайомити учнів та учениць з критеріями оцінювання

Оцінювання передбачає вміння визначати наявні компетентності із застосуванням чітко визначених критеріїв, які роблять процес оцінювання прозорим та зрозумілим для всіх учасників освітнього процесу.

Укладати критерії, які повинні описувати те, що заявлено в навчальних цілях, необхідно разом з учнями та ученицями. Саме такий підхід сприятиме позитивному ставленню до процесу оцінювання.

Наприклад, під час вивчення теми «Комбінаторні задачі. Правила додавання та множення» пропонуємо дітям наступне завдання: «Візьміть набори карток з певними словами українською та англійською мовами. З цих слів слід скласти усі можливі речення, порахуйте їхню кількість і проаналізуйте зміст».

Після того, як учитель вислухав думки учнів, відбувається оцінка результату їхньої діяльності: «Молодці, ви правильно визначили кількість усіх можливих перестановок слів. Але чи всі складені вами конструкції мають зміст, і чи можна назвати їх реченнями?» Діти роблять висновок, що в українській мові вільний порядок слів, тому можна побудувати одну кількість речень. В англійській мові - сталий, тому можна скласти іншу кількість речень.

Критерії, які учитель розробляє разом із здобувачами освіти, не потребують затвердження в керівництва закладу освіти.

Завдання вчителя - проінформувати про критерії усіх учасників навчально-виховного процесу.

Поради щодо складання критеріїв для оцінювання навчальних досягнень

- Залучайте до розробки критеріїв своїх учнів.
- Здійснюйте оцінювання за декількома критеріями.
- Під час розробки критеріїв враховуйте критерії МОН, навчальні цілі, зміст та форму проведення уроку.

Приклад критеріїв для оцінювання роботи учнів та учениць у групах

Критерій	Рівень сформованості компетентності
Учень/учениця спостерігає за роботою учасників групи.	ПОЧАТКОВИЙ
Виконує навчальні завдання за допомогою товаришів.	
Здійснює спроби порозумітися з учасниками групи заради досягнення навчальних цілей.	СЕРЕДНІЙ
Періодично висловлює свою думку, надає поради. Погоджується з думками товаришів.	
Бере активну участь у роботі групи.	ДОСТАТНІЙ
Знаходить вихід із конфліктної ситуації.	
Надає підтримку іншим учасникам групи.	ВИСОКИЙ
Легко залагоджує конфлікти в разі їх виникнення.	

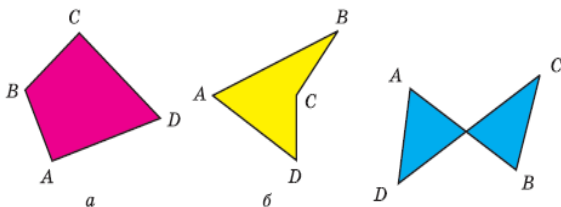
Крок 3. Забезпечити ефективний зворотний зв'язок.

Формувальне оцінювання передбачає наявність зворотного зв'язку, який здійснює вчитель упродовж всього уроку в атмосфері доброзичливості та взаємоповаги. Зауважимо, що цей зв'язок повинен бути чітким, зрозумілим та своєчасним для дітей. Зворотний зв'язок є необхідним, оскільки це інформація, яка дає можливість зрозуміти, чи засвоїли учні матеріал, зробити висновки про їхню успішність.

Для прикладу пропонуємо забезпечити зворотній зв'язок за допомогою «кубика Рубика в кубі» під час пояснення теми «Многокутники».

1 завдання.

Учні за малюнком мають знайти фігури із замкнених ламаних, причому якщо їх ланки не повинні перетинатися.

Діти висловлюються і за правильні відповіді встановлюють фішку на стрижні. Учень має право встановити фішку навіть тоді, коли не мав можливості висловитися, але мислив вірно. За кількістю фішок можна визначити, як діти засвоїли матеріал.

2 завдання.

Гра «Вірю/не вірю», за кожну правильну відповідь - фішка.

- Термін «многокутники» вказує на те, що всі фігури, які належать до їх множини, мають багато кутів.
- Трикутник є многокутником.
- Квадрат - це восьмикутник, в якого чотири сторони та чотири кути рівні.

Кубик Рубика в кубі

Під час використання такої набір має стояти на кожному столі, його може замінити будь-яка підставка, на яку нанизують фішки.

Завдяки такій організації навчальної діяльності вчитель фіксує свідоме розуміння матеріалу кожним учнем, а ті у свою чергу мають можливість себе оцінити й відчутти власну предметну компетентність.

У підсумку вчитель надає зворотний зв'язок, зазначаючи сильні сторони роботи, правильні відповіді. Разом з дитиною вчитель визначає зону розвитку, передбачає наступні кроки та встановлює терміни для розв'язання проблем.

Можливі висловлювання вчителя на етапі зворотного зв'язку

- Я помітив, що ти добре розпізнаєш многокутники за видами, проте ще треба потренуватися знаходити ключові відомості, які дають можливість визначити правильність чи неправильність геометричних тверджень.
- Результативність твоєї роботи досить висока. Пропоную тобі спробувати самому стати розробником математичних ігор.

Така методика зворотного зв'язку дає можливість побачити найменший поступ учня, вселити впевненість у майбутньому успіху.

Математична галузь

Крок 4. Зробити учнів активними учасниками процесу оцінювання

Існує велика кількість форм оцінювання, які різняться за суб'єктом оцінювання, спрямованістю, за умовою спілкування. Проте активними учасниками цього процесу діти можуть стати лише під час само- та взаємооцінювання. Методичні рекомендації щодо особливостей організації освітнього процесу в 5-х класах закладів загальної середньої освіти містять велику кількість інструментів для їх здійснення. Рекомендуємо ознайомитися з ними й обрати для себе найсприятливіші з них.

Таким чином, при підготовці до впровадження нової системи оцінювання рекомендуємо вчителям:

1. Чітко визначити цілі та критерії, за якими ви будете оцінювати дітей. Паралельно готуйте алгоритми виконання завдань для учнів, щоб вони могли впевнитися, що зробили всі кроки для виконання завдання.
2. За допомогою сучасних педагогічних інструментів вчителі мають навчитися визначати особисті потреби учнів. Це допоможе зрозуміти, на якому етапі перебуває учень в опануванні теми чи формуванні навички.
3. Використовуйте педагогічні спостереження, щоб визначати навчальну динаміку кожного учня.
4. До кожної теми можна підібрати тести, опитувальники, які вкажуть, чи зрозумів учень те, над чим працював.
5. Пропонуйте учням заповнювати контрольні таблиці, розробляти проекти, створювати портфоліо – це докази їх розуміння та сформованості навичок.

Рекомендації щодо словесного оцінювання здобувачів освіти

Учень дає правильну відповідь.

Обов'язково підкреслити, що було найбільш вдалим

- Викладено вичерпно
- Викладено зв'язно та аргументовано

Учень відповідав з помилками.

Спочатку похвалити за вдале, потім вказати на неточності

- Уточни, спробуй ще
- Були неточності
- Спробуй ще раз
- Як це сказати по-іншому
- Чи всьому з тобою погодяться інші

Учень відповів неправильно.

Надати рекомендації, як уникати помилок

- Ти був на правильному шляху, коли ...
- Ти міркував правильно, коли ...

Оцінювання як стратегія підвищення рівня навчальних досягнень і покращення якості освіти – це не застосування того чи іншого **окремого** прийому або інструменту!

- листи самооцінки
- анкети, опитувальники

- критеріальні таблиці
- дескриптори до самостійних робіт

- рефлексія, взаємооцінювання
- тижневий звіт

- портфоліо
- спостереження роботи в групах, парах

- проекти
- скрам, квіз, бріколаж, лікоть друга

- картки з відповідями
- пишемо 2 хвилини

Трансформація оцінювання: цілі, критерії, культура

Оцінювання навчальних досягнень учнів та учениць з ООП

Обираючи форми поточного та підсумкового оцінювань, слід зважати на особливості дітей з ООП. Оцінювання навчальних досягнень учнів та учениць з ООП здійснюється на основі індивідуальної програми розвитку. Такі програми створюються на основі висновків інклюзивно-ресурсного центру.

Уважно слідкуйте за ефективністю педагогічного інструментарію, за потреби змінюйте інструменти, місце, час виконання завдань.

Наприклад, якщо в класі є учні з порушеннями слуху, традиційний математичний диктант можна замінити на тестове завдання. При цьому без тиску на слух можна буде перевірити, чи опанувала дитина навчальний матеріал.

Для учнів з порушеннями зору слід збільшувати час виконання роботи, у випадку якщо дитина користується шрифтом Брайля.

Диференційуйте учнів з ООП за сприятливими формами роботи. Є діти, яким легше працювати, коли вони знаходяться в полі безпосередньої уваги або якщо їм дають покрокові інструкції. В такому випадку вчитель має розробляти такі інструкції для них і давати можливість користуватись ними при написанні перевірних робіт.

Якщо з певних причин учня оцінити неможливо, у класному журналі робиться запис «н/а» (неатестований(-а)).

Під час оцінювання навчальних досягнень дітей з порушеннями інтелектуального розвитку об'єктом оцінювання є позитивна динаміка розвитку учня.

Техніки формувального оцінювання для забезпечення зворотного зв'язку

1. Письмові та усні коментарі.
2. Google-тести з коментарями.
3. Метод «Вимірювання температури».

4. Метод «Сандвіч».
Комплімент-рекомендація-комплімент.

5. Метод «Три чернетки». Учні та учениці перевіряють чернетки одне одного, надають рекомендації.

6. Метод «2 зірки й побажання». Учні та учениці вказують два позитивних моменти роботи і одне побажання.

7. Метод «Конференція 1 на 1». Індивідуальний коментар учителя\вчительки щодо роботи здобувача освіти.

8. Спостереження.

9. Опитувальники-блискавки.

10. Самооцінювання. Дати дитині критерії, ключ, модельну відповідь.

11. Картки «Лінійка успіху».

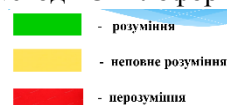
12. Метод «Сигнальні картки».

13. Метод «Сигнали рукою».

14. Метод «Світлофор».

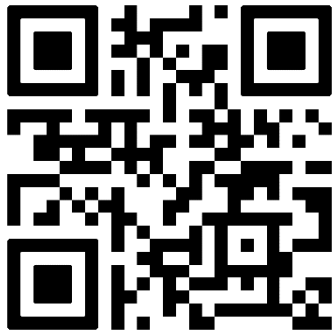
15. Метод «Оціночні листи».

16. Метод «Рефлексія».

Математична галузь

Використані джерела

1. Державний стандарт початкової освіти (постанова КМУ від 24.07.2019 №688).
2. [Державний стандарт базової середньої освіти \(постанова КМУ від 30.09.2020 №898\).](#)
3. [Концепція «Нова українська школа».](#)
4. [Внутрішня система забезпечення якості освіти: Абетка для директора. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти в закладі загальної середньої освіти.](#)
5. [Методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5—6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти \(наказ МОН від 01.04.2022 № 289 \).](#)
6. [Як оцінювати навчальні досягнення учнів: що врахувати та які критерії обрати//Заступник директора школи. Електронний журнал.-№05, травень, 2022 р.](#)
7. Бобровський М. В., Горбачов С. І., Заплотинська О. О. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти в закладі загальної середньої освіти. — Київ, Державна служба якості освіти, 2019. — 240 с.
8. Відеоматеріали:
 - [Вебінар «Техніки формувального оцінювання». Т.Ліснівська](#)
 - [Вебінар Практикуємо формувальне оцінювання Н.Зима](#)
 - [Вебінар 09.09.21р. "Особливості оцінювання в 5 класі НУШ". О. Полякова.](#)
 - [Інструменти формувального оцінювання у роботі вчителя. Т.Головатенко](#)

Трансформація оцінювання: цілі, критерії, культура

- [Формувальне оцінювання у 5 класі НУШ засобами Google Jamboard. О.Сологуб](#)
- [Формувальне оцінювання у 5 класі НУШ: вправа "Хрестики-нулики" на ресурсі Google Jamboard. О.Сологуб](#)
- [Формувальне оцінювання у 5 класі НУШ: вправи з використанням спінерів онлайн. О.Сологуб](#)
- [Формувальне оцінювання. Т.Лагода](#)
- [Формувальне оцінювання — оцінювання під час навчання. Онлайн-курс «Оцінювання без знецінювання](#)
- [Формувальне оцінювання Тренінг в рамках Всеукраїнського проекту «Демократична школа», Тренер: Філіпенко Т.М., Заслужений вчитель України, вчитель історії та права Курахівської гімназії Донецької області.](#)
- [Формувальне оцінювання під ключ. Ю.Гайдученко](#)